БУ ДА ВАР

БҮТҮН ДИНЛӘРИ САЛАМЛАЈАН ДИН - БӘҺАИ ДИНИ

Ән јахшы мә'нәви дәјәрләрин итирилдији, инсанлығын ифадәси һәлә дә дәгигләшдирилмәјән нәләрләсә әвәзләндији бу күнүмүздә инсан мә'нәвијјатынын "мүаличәси" илә мәшғул олан мүхтәлиф топлумлар фәалијјәт көстәрир. Чәмијјәтсә "алаһәзрәт мә'дә"нин проблемләринин һәлли илә мәшғул олдуғундан һәлә дә бу гурумлары дәјәрләндирмир, онларын фәалијјәтинин дүзкүн истигамәтләнмәсинә, јанлышлыглардан хиласына рәвач вермир. Азәрбајчанда бәһаиләрин фәалијјәти һаггында ешидимләрә тәәччүбләнмәк дә, еһтимал ки, бу сәбәблә бағлыдыр.

Рәсмијјәтчилик: 1881-чи илдән Азәрбајчанда илк Бәһаи ичмасы фәалијјәт көстәрмишдир. 1939-чу илдән исә бу фәалијјәт дајандырылыб (һәтта мәшһур милионер Муса Нағыјев дә бәһаи олмушдур). 1990-чы илин декабрында Бакы Бәһаиләринин Руһаны Мәһфили (Шурасы) тәшкил едилиб. 1992-чи илин февралында гејдијјат нөмрәсинә лајиг көрүлүб. Сәдри Ағанәчәф Ағајев, үзвләринин сајы 300. Фәалијјәт мәканларынын сајы (республика үзрә) 6-дыр.

Гејри-рәсмијјәтчилик - јә'ни сәмимијјәт чаларында билки истәјән сualларла бир чох мәгамларда јени сорғулара тәкан верән чавабларын мүкалимәси. Вә бир дә һәмин чавабларын мүәллифләри: Ағанәчәф Ағајев, Сәнубәр ханым (изаһларын әсас "јүкдашыјычысы"), Меһрибан ханым, Сона ханым (мүһачир).

- Ј.Белјајев бәһаизми ислам тәригәтләриндән бири кими тәгдим едир. Буну гәбул едирсинизми?

- Бәһаизми дин, бу динин јарадычысы Баһаүллаһы пејғәмбәр, "Китаби-Әгдәс"и исә дүнјакөрүшүмүзүн ифадәсинин әсас топлусу кими гәбул едирик. Динимизин тәблиғ етдији дүнјакөрүшүн әсас принсипләри: Аллаһ бирдир, бәшәријјәт бирдир, бүтүн динләр маһијјәтчә бирдир, чүнки бир Аллаһ тәрәфиндән мүхтәлиф дөврләрдә көндәрилибләр. Бәһаи дини исә бу заманәнин динидир. Мүхтәлиф бөлүмләр, иргләр, милләтләр, синиф вә динләр инсанлар арасында мүхтәлиф сүн'и манеәләрдир вә бунлар бәшәријјәтә изтирабдан башга һеч нә кәтирмир. Елә бир вахт кәләчәк ки, бу бөлүмләр бир-бири илә гаршыдурманын мә'насызлығыны дәрк едәчәк вә о вахт бәшәри сүлһ јаранačаг.

- Башга динләрә мүнасибәт.

- Һәр бир дин өз дөврү үчүн зәрури вә доғрудур. Бәһаизм бүтүн динләри гәбул едән бир диндир. Бәһаи инамындакы мүгәддәс сајылан 9 рәгәми мәһз 9 динин рәмзидир. Бүтүн динләрә мәнсуб олан адамлар бәһаи ола биләрләр (Мә'лумат үчүн: 8 милјондан чох бәһаи сырасында 2100-дәк етник груп тәмсил едилир).

- Фәалијјәт механизми вә бәһаи олмаг үчүн гојулан шәртләр.

- Дүнја бәһаиләринин әлагәләндирмә мәркәзи Хајфа шәһәриндә јерләшән Үмумдүнја Әдаләт Евидир. Сонракы бөлүмләр исә милли вә јерли мәһфилләрдир. Идејаларымызы гәбул едән һәр бир кәс бәһаи ола биләр. Бәһаизмдә бунлар гадаған едилир: гатиллик, ичмәк вә чәкмәк, чинајәткарлыг вә гејбәтчилик.

- Бәһаиләрин аскетизмә мәнфи мүнасибәтини нә илә изаһ едәрдиниз?

- Һәр бир кәсин Аллаһы онун өз дахилиндә олмалыдыр. Биз Аллаһы өз дахилимиздә ахтарыр, заһири тәркидүнјалыгдан имтина едирик. Әксинә, бәшәријјәтә хејир кәтирән бүтүн фәалијјәтләр (хүсусән елм, инчәснәт) ибадәтә бәрабәр сајылыр.

- "Китаби-Әгдәс"ин 286-чы сурәсиндә дејилир ки, азадлыг јалныз һејванлара мәхсусдур, инсан исә мөвчуд ганунлара табе олмалыдыр. Бу: 1) азадлыг уғрунда мүбаризәнин мә'насызлығы демәкдирми? 2) чәмијјәт, адәтән, шәхсијјәти инкар едир вә ону "һамы нечәдирсә, сән дә елә ол" гәлибинә салыр. Мәһз бу бахымдан һәмин фикир итаәтә чағырыш дејилми?

- Чәмијјәтдә јашајан һәр бир кәс үчүн там азадлыг мүмкүн дејил. Чүнки бу, доғрудан да, һејванлыға апарыр.

- Бәһаиләрин гадын, киши һүгуглары һаггында фикирләри (јә'ни үстүнлүк кимә верилир?).

- Бизим тә'лимдә гадын вә кишиләрин һүгуглары бәрабәр сајылыр. Јашадығымыз дөврүн өзү бу һүгуг бәрабәрлијини зәрури едир. Лакин гадынларын тәһсил алмағы хүсусилә вачиб сајылыр. Елм сүбут едир ки, беш јашынадәк ушағын шәхсијјәти формалашыр вә бу формалашмада әсас сима ана һесаб едилир. Әкәр чәмијјәтин инкишафындан сөһбәт кедирсә, нечә ола биләр ки, чәмијјәтин јарысы инкишаф едә, дикәр јарысы исә мәһдуд даирәдә гапаныб гала.

- Инсанлығын аз гала мәһв олдуғу бир дөврдә өз идејаларынызын һәјата кечәчәјинә инанырсынызмы?

- Үмумбәшәри сүлһә наил олачағымыза бүтүн варлығымызла әминик.

ҺӘМАЈЫЛ

P.S. Бәһаиләрин нормал фәалијјәти үчүн һәлә дә лазыми шәраит јарадылмајыб.